

THE SCRIPTURE WAY OF SALVATION

(De Schriftuurlijke weg der verlossing)

JOHN WESLEY

Nazarener Uitgeverij
Barendrecht

Eerste druk, 1989

Vertaling: H. Deventer

Vertaald vanuit het Engels naar een fotografische herdruk van de derde druk van *The Works of John Wesley*, uitgegeven in 1872 door de "Methodist Book Room, London", deel VI, blz. 43-54.

VOORWOORD

Deze tweede uitgave van de Wesleyaans-Arminiaanse Theologische Serie laat u kennis maken met een dogmatische preek van John Wesley (1703-1791). Bij het lezen van deze preek is te begrijpen waarom Wesley's gepubliceerde preken een gezaghebbende positie hebben verworven in theologische discussies binnen het Methodisme. Het was ook Wesley's opzet om door middel van zijn gedrukte preken duidelijkheid te verschaffen binnen de eigen gelederen.

De hoop is dat deze preek ook nu nog, in een ander land met een andere taal en in een andere tijd, een verhelderende werking zal hebben. Hopelijk zal datgene waar de Kerk van de Nazarener in haar verkondiging voor staat in deze preek van Wesley herkend en verduidelijkt worden. Mocht dit niet het geval zijn, dan hopen wij dat het gesprek hierover met anderen in de gemeente mag bijdragen tot een beter inzicht in het Wesleyaanse erfgoed van de Kerk van de Nazarener.

De Publicatieraad van de
Nazarener Uitgeverij.

INLEIDING

De aanleiding tot de vertaling van deze preek was de opmerking van professor Albert Outler, één van de meest vooraanstaande Wesleyaanse theologen, dat als de Wesleyaanse theologie op een enkel essay beoordeeld zou moeten worden, deze preek voor die beoordeling waarschijnlijk het meest geschikt zou zijn¹.

De preek werd gepubliceerd in 1765, en had hetzelfde thema en gebruikte dezelfde tekst als de preek "Salvation by Faith"² (Verlossing door het geloof), die Wesley kort na zijn "Aldersgate-ervaring" preekte (zie hierna). De dogmatische kern is dezelfde, maar de tussenliggende 27 jaar hadden Wesley's vermogen om de balans tussen geloof en werken te beschrijven sterk gerijpt. De aanleiding was, evenals bij zoveel van zijn preken, een twistpunt.

Rond 1760 was er namelijk een enorme toename van mensen die getuigden van volkomen heiligmaking. Op zich een zeer verblijdende zaak, zeker nadat Wesley persoonlijk zo'n 650 mensen in de 'Society' van Londen had ondervraagd en voor zichzelf tot de conclusie was gekomen dat hun getuigenis authentiek was³. Zoals echter met zoveel goede zaken was er ook hier kaf onder het koren. Deze keer niet zozeer in de zin van onechte ervaringen, als wel in de conclusies die uit deze ervaringen getrokken werden. Thomas Maxfield en George Bell, twee van Wesley's meest begaafde predikers, kwamen onder invloed van mensen die betoogden dat wie eenmaal volkomen geheiligd was, voor altijd zeker was van zijn behoud en vrij was van iedere wet, zelfs de wet van Christus.

Wesley's antwoord gaat eigenlijk niet direct in op de controverse zelf, maar is een zo helder mogelijke uiteenzetting van zijn overtuiging aangaande de integratie van geloof en werken in het geloofsleven, om daarmee het onmogelijke van een wetteloos christelijk leven te accentueren.

Om er iets van te begrijpen hoezeer die inzichten met zijn levensloop verband houden, volgt hier een gedeeltelijke beschrijving.

Het bekendste moment uit Wesley's leven is ongetwijfeld zijn zogenaamde "Aldersgate-ervaring" van woensdag 24 mei 1738. In 1988 is dit in Engeland op grootse wijze gevierd, ondermeer met een dienst in St. Paul's Cathedral in aanwezigheid van de Engelse koningin. Toch is er reden deze ervaring te zien als één in een reeks van ervaringen, die Wesley maakten tot de man die hij was. Maar laten we hem eerst zelf aan het woord laten, in een kort gedeelte van zijn zeer uitgebreide "Journal" van 24 mei 1738.

"Die avond ging ik zeer onwillig naar een 'Society' in Aldersgate Street, waar iemand voorlas uit Luthers 'Voorwoord op de brief aan de Romeinen'. Om ongeveer kwart voor negen, toen hij de verandering beschreef die God werkt in het hart door het geloof in Christus, voelde ik mijn hart op vreemde wijze verwarmd worden. Ik ervaaarde dat ik in Christus vertrouwde, Christus alleen, voor mijn redding, en mij werd de zekerheid gegeven dat Hij *mijn* zonden weggenomen had, zelfs de *mijne*, en dat Hij *mij* gered had van de wet van zonde en dood."

Uiteraard is er veel aan deze avond voorafgegaan. Uitgebreid beschrijft hij hoezeer hij gezocht had naar die vrede in zijn hart, vanaf het moment dat hij in 1725 ervan overtuigd raakte dat er geen echte godsdienst was dan die, welke inhoudt dat het gehele hart aan God gegeven moet worden. Dit bracht hem ertoe zich dan ook geheel te geven aan gebed, zorg voor de armen en de zieken, het regelmatig aan het avondmaal gaan enz. Dit alles op een zo strikte wijze dat hij en zijn vrienden al snel de naam "Methodisten" toebedeeld kregen. Hij vertrouwde erop dat dit alles hem een christen zou maken, acceptabel voor

¹Albert C. Outler, *John Wesley*, (New York: Oxford University Press, 1964), 271.

²*The Works of John Wesley*, (London: Methodist Book Room, 1872) V, 7. (Hierna: *Works*).

³*Works* VI, 491.

God. Hij nam zelfs de opdracht aan om naar Amerika te gaan en daar de geestelijke zorg voor de kolonisten op zich te nemen en de indianen te bekeren. Bij zijn terugkomst in Engeland echter, in februari 1738, (het hele Amerikaanse avontuur bleek een fiasco) noteerde hij in zijn dagboek:

"Het is nu twee jaar en bijna vier maanden geleden sinds ik mijn geboorteland verliet om de indianen in Georgia te onderwijzen in de aard van de christelijke godsdienst, maar wat heb ik zelf geleerd in die tijd? Wel, (wat ik allerminst verwacht had) dat ik, die naar Amerika ging om anderen te bekeren, zelf nooit tot God bekeerd was"⁴.

Eén positieve ervaring had hij echter wel aan de reis overgehouden: hij had de Moraviërs (of Hernhutters) leren kennen en die hadden grote indruk op hem gemaakt. Tijdens de heenreis stak een enorme storm op, en Wesley raakte zeer beangst. Tot zijn verbazing was een groep Duitsers echter helemaal niet bang. Na zijn terugkeer in Engeland zocht hij mensen van hen op die in Londen woonden, en één van hen, Peter Böhler, onderwees hem in de ware aard van de rechtvaardiging door geloof. Wesley gaf zich uiteindelijk gewonnen en ging op zoek naar dat geloof, en in die speurtocht kwam de 24e mei als een hoogtepunt naar voren.

Deze rechtvaardiging door geloof ging hij verkondigen, aanvankelijk in de kerken, maar op verzoek van George Whitefield (die sterk bij Wesley moest aandringen) ook in de open lucht voor de mijnwerkers in Kingswood bij Bristol, tot zijn eigen verbazing met groot succes. Ruwe bonken stonden te huilen, mensen vielen neer vanuit een diep besef van zondigheid, en velen vonden het geloof en de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat.

Deze jaren (1735-1740) waren van beslissende invloed op Wesley's denken. Na eerst rechtvaardiging gezocht te hebben door heiliging, kwam hij ten leste tot de overtuiging dat de rechtvaardiging vóór de heiligmaking ligt. Maar zowel de samenhang als het onderscheid waren hem nog niet duidelijk. Aldersgate had hem de zekerheid gegeven dat hij een kind van God was, dat God hem aangenomen had op basis van het plaatsvervangend lijden en sterven van Christus, maar de vreugde en de vervulling van de Heilige Geest waren toch niet in die mate gekomen als hij verwacht had. De aantijging dat hij "dus" geen werkelijk geloof had verwierp hij terstond⁵, maar het verlangen bleef. Op zoek naar een oplossing ging hij naar Duitsland, hopen de dat de gesprekken met deze levende getuigen van de "volle kracht van het geloof" hem zouden kunnen helpen⁶. Deze Moraviërs leerden hem dat het vreugdevolle getuigenis van de Geest meestal pas enige tijd nadat iemand gerechtvaardigd was kwam, en in die hoop vertrok hij weer naar Engeland.

Hij begon de bijbel te doorvorsen, op zoek naar antwoorden betreffende de "onmondigen in Christus" (I Cor 3:1) en het verschil in mate van geloof, en steeds meer bevestigde de bijbel hem in de overtuiging dat er inderdaad een vervulling van de Heilige Geest na de wedergeboorte was, temeer omdat hij de werkelijkheid van de bekeringen, die zich steeds meer onder zijn bediening voor gingen doen niet kon en niet wilde ontkennen. Ook ging hij vanuit persoonlijke ervaring steeds duidelijker inzien dat er een tweede genadewerk nodig was.

De zaak kwam nog veel scherper te liggen toen de Moravische kerk in Londen steeds meer afstand ging nemen van een leven van heiliging en aan Wesley's bekeerlingen ging adviseren vooral "in stilte" te wachten op een volledig geloof. Daarmee werd hun eerdere bekeringservaring van weinig waarde geacht en werden ze losgemaakt van dat wat hun volkomen heiligmaking zou kunnen bespoedigen, namelijk een trouw bidden, bijbellezen, dienen, kortom: de navolging van Christus. Wesley verzette zich hiertegen en verbrak de samenwerking met de Moraviërs. Maar tegelijkertijd moest hij ook stelling nemen tegen George Whitefield, die steeds meer de calvinistische kant op ging en niets moest hebben

---

⁴*Works* I, 75-76.

⁵*Works* I, 103, punt 15.

⁶*Works* I, 106, 7 juni 1738.

van wat voor volmaaktheid dan ook, in dit leven tenminste.

Hoewel Wesley trouw bleef aan zijn overtuiging, was in zijn ogen de zaak van de opwekking teveel waard dat zij zou moeten lijden onder dit soort controversen. In zijn stellingname bleef Wesley dan ook uiterst voorzichtig, en de eerste twintig jaar heeft hij veeleer binnen zijn beweging dan in het openbaar de volkomen heiligmaking als gebeurtenis in één moment verdedigd⁷. Naar buiten toe sprak hij voornamelijk over het geleidelijke aspect van de heiliging⁸.

Maar, zoals reeds genoemd, was er rond 1760, mede door Wesley's eigen prediking, een enorme toename van getuigenissen van volkomen heiligmaking, en was het Methodisme als zodanig voldoende geaccepteerd om duidelijk stelling te kunnen nemen voor de volkomen heiligmaking. In vlot tempo verschenen dan ook de hierna volgende preek en de preken "Over zonde in gelovigen", "Het berouw van gelovigen", "De Heer onze gerechtigheid" en het traktaat "Een duidelijke verklaring van de christelijke volmaaktheid"⁹.

En zo is hij voortgegaan. Vanaf die dag in Kingswood, 2 april 1739, toen hij voor het eerst in de open lucht preekte, tot vrijwel aan zijn dood op 2 maart 1791, is hij onvermoeibaar bezig geweest om, waar dan ook, een ieder die het horen wilde, te vertellen van "the one thing needful"¹⁰, dat ene dat nodig is in het leven: geloof in Jezus Christus die voor ons gestorven is, geloof, werkende door liefde¹¹, zich richtende op het volkomene (Hebr 6:1), of, zoals de Engelse King James vertaling het zegt: "voortgaande tot volmaaktheid."

H. Deventer

---

⁷Uitzonderingen waren de preek "Christelijke volmaaktheid" uit 1741, "Het karakter van een methodist" uit 1742 en zijn "Ernstige oproep aan de mensen van rede en religie" uit 1744.

⁸Zie ook *John Wesley and the Second Blessing* van Timothy L. Smith in het dubbelnummer van het Wesleyan Theological Journal van 1986, blz. 137-150.

⁹*On Sin in Believers, The Repentance of Believers, The Lord Our Righteousness en A Plain Account of Christian Perfection.*

¹⁰Lucas 10:42, King James vertaling.

¹¹Galaten 5:6

THE SCRIPTURE WAY OF SALVATION¹²

(De schriftuurlijke weg der verlossing)

John Wesley

"Door genade zijt gij behouden¹³, door het geloof" (Efeze 2:8)

1. Niets kan ingewikkelder, complexer en moeilijker zijn om te verstaan dan de godsdienst zoals die meer dan eens beschreven is. En dat is niet alleen waar voor de godsdienst van de heidenen (zelfs van velen van de meest wijzen onder hen), maar ook voor de godsdienst van hen die, in bepaalde zin, christenen waren; ja, en mensen van grote naam in de christelijke wereld - mensen die daarvan "steunpilaren" leken te zijn. Toch, hoe gemakkelijk te verstaan, hoe duidelijk en simpel, is de ware godsdienst van Jezus Christus, mits we die godsdienst nemen in zijn zuivere vorm, precies zoals beschreven in Gods Woord! Hij is precies geschikt gemaakt, door de wijze Schepper en Bestuurder van de wereld, voor het zwakke begrip en het beperkte vermogen van de mens in zijn huidige staat. Hoe opmerkenwaardig is dit, zowel met betrekking tot het doel dat wordt voorgesteld, als tot de middelen om dat doel te bereiken. Het doel is, in één woord, "verlossing"; het middel om dat te bereiken, "geloof".

2. Het is niet moeilijk te zien dat deze twee kleine woorden - ik bedoel geloof en verlossing - het wezen van de hele bijbel omvatten: de pit, als het ware, van de gehele Schrift. Zo veel te meer zouden we alle mogelijke zorgvuldigheid in acht moeten nemen om een vergissing betreffende hen te vermijden en om een waarachtig en accuraat oordeel over zowel het een als het ander te vormen.

3. Laat ons daarom ernstig onderzoeken:

I. Wat is verlossing?

II. Wat is dat geloof waardoor we verlost worden? En,

III. Hoe worden we erdoor verlost?

I. 1. Laat ons allereerst onderzoeken: Wat is *verlossing*? De verlossing waarover hier gesproken wordt is niet dat wat regelmatig onder dat woord verstaan wordt; nl. het naar de hemel gaan, het eeuwige geluk. Het is niet het gaan van de ziel naar het paradijs, door onze Heer "Abrahams schoot" genoemd [Luc 16:22]. Het is niet een zegen die aan de andere kant van de dood ligt of, (zoals we dat meestal zeggen) "in de andere wereld". Juist de woorden van de tekst zelf verheffen dit boven iedere discussie: "*Gij zijt behouden*". Het is niet iets dat op een afstand ligt. Het is in het nu, een zegen waarvan gij door de vrije genade van God nu in het bezit bent. Nee, de woorden zouden zelfs met evenveel recht vertaald kunnen worden met "*zijt gij behouden geworden*", zodat de verlossing waarover hier gesproken wordt uitgebreid zou kunnen worden tot het hele werk van God, vanaf het eerste ochtendgloren van de genade in de ziel totdat ze volmaakt wordt in heerlijkheid.

2. Als we dit in de meest uitgebreide zin nemen, houdt het alles in wat in de ziel bewerkt wordt door wat vaak het "natuurlijk geweten", maar beter "voorafgaande genade", genoemd wordt; alles waarmee de Vader ons "trekt"; de verlangens naar God, die, als we ons eraan overgeven, meer en meer toenemen; al dat "licht" waarmee de Zoon van God "ieder mens verlicht" [Joh 1:9], dat elk mens laat zien wat het betekent "recht te doen en

¹² De Engelse term "salvation", de vertaling van het Griekse "soteria", betekent letterlijk redding. Dat woord wordt in theologische zin in het Nederlands echter zelden gebruikt. In de Nederlandse bijbelvertalingen komen we dan ook "behoud", "verlossing", "heil", en in mindere mate "redding" tegen. Als vertaling is hier voor "verlossing" gekozen, omdat die term de meest brede betekenis heeft.

¹³ Letterlijk: "*bent u gered geworden*".

getrouwheid lief te hebben, en ootmoedig te wandelen met zijn God" [Micha 6:8]; al de "overtuigingen", die de Geest van tijd tot tijd in ieder mensenkind werkt, hoewel, en dat is waar, het grootste deel der mensheid deze werkingen zo snel mogelijk onderdrukt, en na enige tijd vergeet, of in elk geval ontkent ze ooit te hebben gehad.

3. Maar het gaat ons nu alleen om de verlossing waarover de apostel in directe zin spreekt. En die bestaat in het algemeen uit twee delen: rechtvaardiging en heiliging.

Rechtvaardiging is een ander woord voor gratie. Het is de vergeving van al onze zonden en, wat noodzakelijkerwijs daarin wordt geïmpliceerd, het aangenomen zijn door God. De prijs die daarvoor betaald is (gewoonlijk de "meritorious cause" [de verdienstelijke oorzaak] van onze rechtvaardiging genoemd), is het bloed en de gerechtigheid van Christus; of, om het iets duidelijker uit te drukken, alles wat Christus voor ons heeft gedaan en geleden, tot "hij zijn leven heeft uitgegoten in de dood" [Jes 53:12]. De onmiddellijke gevolgen van de rechtvaardiging zijn de vrede van God, een "vrede die alle verstand te boven gaat" [Fil 4:7], en een "roemen in de hoop op de heerlijkheid Gods" [Rom 5:2] "met een onuitsprekelijke en verheerlijkte vreugde" [I Petr 1:8].

4. En op hetzelfde moment dat we gerechtvaardigd zijn - ja, op precies datzelfde moment - begint de heiliging. Op dat moment worden we "wedergeboren, van boven geboren, geboren uit de Geest". Er is zowel een *werkelijke* als een *relatieve* verandering. We zijn innerlijk vernieuwd door Gods kracht. We voelen "de liefde Gods in onze harten uitgestort door de Heilige Geest, die ons gegeven is" [Rom 5:5], die ons liefde voor alle mensen geeft, in het bijzonder voor Gods kinderen, en die de liefde voor de wereld, de liefde voor genoegens, voor gemak, voor eer, voor geld, tesamen met trots, woede, eigenzinnigheid, en iedere andere kwade gezindheid verdrijft, kortom, de "aardse, sensuele, duivelse gezindheid" verandert in "de gezindheid, welke ook in Christus Jezus was" [Fil 2:5].

5. Hoe natuurlijk is het dan dat zij die zulk een verandering ervaren zich inbeelden dat alle zonde verdwenen is, dat die volkomen uit hun harten is uitgeroeid en daarin geen plaats meer heeft! Hoe gemakkelijk trekken ze de conclusie: "Ik *voel* geen zonde, dus *heb* ik die niet. Ze *roert* zich niet, dus *bestaat* ze niet. Ze *beweegt* zich niet, dus kan ze er niet *zijn!*"

6. Maar het duurt zelden lang tot ze ontgoocheld worden en ervaren dat de zonde enkel tijdelijk buiten werking gesteld was, niet vernietigd. Verzoeken komen terug en de zonde herleeft en toont dat ze tevoren slechts verdoofd was, niet dood. Ze voelen nu twee principes in zichzelf, duidelijk aan elkaar tegengesteld, "want het begeren van het vlees gaat in tegen de Geest" [Gal 5:17], de natuur die tegenover Gods genade staat. Ze kunnen niet ontkennen dat, hoewel ze nog steeds de kracht voelen om te geloven in Christus en God lief te hebben, en hoewel Zijn Geest nog steeds "met hun geest getuigt dat zij kinderen Gods zijn" [Rom 8:16], ze toch in zichzelf soms trots of eigenzinnigheid, soms woede of ongeloof voelen. Ze bemerken dat één of meer van deze zich regelmatig in hun hart *roeren*, maar het niet *winnen*; ja, wellicht "hun duchtig stoten, tot vallens toe", maar, de Here heeft hen geholpen [zie Ps 118:13].

7. Hoe nauwkeurig beschreef Macarius, veertienhonderd jaar geleden, de ervaring van Gods kinderen in deze tijd: "(...) De onbedrevenen (of onervarenen) beelden zich weldra in, wanneer (...) de genade werkt, dat ze geen zonde meer hebben. Terwijl zij die verstandig zijn niet kunnen ontkennen dat zelfs wij die Gods genade hebben, opnieuw lastig gevallen zouden kunnen worden. (...) Want wij hebben vaak zulke gevallen gehad onder sommige van de broeders die een dusdanige genade ervaren hebben (...) dat ze bevestigden dat (...) ze geen zonde meer in zich hadden, en toch, uiteindelijk, toen ze dachten dat ze volkomen bevrijd waren (...) werd de verdorvenheid die in hen schulde opnieuw in beroering gebracht en werden ze welhaast verteerd"¹⁴.

¹⁴Volgens Outler, blz. 9, bestaan de geschriften van Macarius de Egyptenaar vrijwel volledig uit delen van het werk van de kerkvader Gregorius van Nyssa, de grootste van alle oosterse christelijke leraren over de weg tot volmaaktheid. Deze identificatie was in Wesley's tijd evenwel nog niet bekend.

8. Vanaf het tijdstip van onze wedergeboorte vindt het geleidelijke werk van de heiliging plaats. We worden in staat gesteld "door de Geest" de "werkingen des lichaams", van onze oude natuur, "te doden" [Rom 8:13], en naarmate we meer en meer dood zijn voor de zonde, zijn we meer en meer levend voor God. We gaan voort van genade tot genade, terwijl we ons zorgvuldig onthouden van "alle soort van kwaad" [I Thess 5:22] en zijn "volijverig in goede werken" [Tit 2:14], zolang "wij de gelegenheid hebben, doen" we "wat goed is voor allen" [Gal 6:10], terwijl we onberispelijk wandelen in al zijn verordeningen, Hem daarin in geest en waarheid aanbedende [Joh 4:23], terwijl we ons kruis op ons nemen [Matt 16:24] en onszelf ieder genoeg ontszeggen dat ons niet tot God leidt.

9. Op deze wijze wachten wij op de volkomen heiligmaking, op een volledige verlossing van al onze zonden - van trots, eigenzinnigheid, woede, ongeloof - of, zoals de apostel het uitdrukt, "gaan wij voort tot volmaaktheid" [Hebr 6:1]¹⁵. Maar wat is volmaaktheid? Het woord heeft diverse betekenissen; hier betekent het volmaakte liefde. Het is liefde die de zonde uitsluit, liefde die het hart vult, alle mogelijkheden van de ziel in bezit neemt. Het is liefde die "zich te allen tijde verblijdt, zonder ophouden bidt, en die dankt onder alles" [I Thess 5:16-18].

II. Maar wat is dat "geloof" waardoor "wij behouden worden"? Dat is het tweede punt dat besproken moet worden.

1. Geloof, in het algemeen, is door de apostel gedefinieerd als *het bewijs*, een *bewijs en overtuiging* (het woord betekent beide) van Godswege, *der dingen die men niet ziet* (niet zichtbaar, niet waar te nemen door de ogen of door enig ander extern zintuig) [Hebr 11:1]. Dit impliceert zowel een bovennatuurlijk *bewijs* van God en de dingen van God, een soort geestelijk *licht* dat aan de ziel getoond wordt, en een bovennatuurlijk *zicht* daarop of waarneming daarvan. Dienovereenkomstig spreekt de Schrift over God die soms licht geeft, soms het vermogen om te ontwaren. Evenzo Paulus: "God, die gesproken heeft, licht schijne uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus" [2 Cor 4:6]. En elders spreekt dezelfde apostel over "de geopende ogen ter bekering" [Hand 26:18]. Door deze tweevoudige handeling van de Heilige Geest, die de ogen van onze ziel heeft "geopend" en "verlicht", zien we de dingen die geen natuurlijk "oog heeft gezien noch oor heeft gehoord" [I Cor 2:9]. We hebben een uitzicht op de onzichtbare dingen van God; we zien de *geestelijke wereld*, die overal om ons heen is en toch niet meer door onze natuurlijke vermogens wordt ontwaard dan wanneer ze niet bestond. En we zien de *eeuwige wereld*, doordringend door de sluier die tussen tijd en eeuwigheid hangt. Er rusten geen wolken en duisternis meer op, maar we zien nu reeds de heerlijkheid die geopenbaard zal worden.

2. In een meer bijzondere zin genomen is geloof een *bewijs en overtuiging* van Godswege dat niet enkel "God in Christus de wereld met zichzelf verzoenende was" [2 Cor 5:19], maar ook dat "Christus *mij* heeft liefgehad en Zich voor *mij* overgegeven heeft" [Gal 2:20]. Het is door dit geloof (of we dit nu de *essentie* of liever de *eigenschap* ervan noemen) dat we Christus *ontvangen*, dat we Hem ontvangen in al zijn functies als onze Profeet, Priester, en Koning. Hierdoor is het dat Hij "ons van God is geworden: wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing" [1 Cor 1:30].

3. "Maar is dit het *geloof dat zekerheid geeft*, of het *geloof dat aanhangt*"¹⁶? De Schrift noemt zo'n onderscheid niet. De apostel zegt dat er "één geloof" en "één hoop uwer roeping" is - één christelijk, reddend geloof - zoals er "één Here" is in Wie wij geloven, en "één God en Vader van ons allen" [Ef 4:4-6]. En het is zeker dat dit geloof

---

¹⁵ Hebr 6:1 volgens de King James vertaling. In de NBG staat er: "ons richten op het volkomene".

¹⁶ "Faith of adherence", letterlijk vertaald. Het gaat om het verschil tussen het geloof dat een innerlijke zekerheid geeft, en dat wat gebaseerd is op een trouw gebruik van de genademiddelen (avondmaal, gebed etc.).(Outler, blz. 52)

noodzakelijkerwijs een *verzekering* is (wat hier enkel een ander woord is voor *bewijs*, aangezien het moeilijk is het verschil tussen die beide aan te geven) dat "Christus *mij* heeft liefgehad, en Zich voor *mij* heeft overgegeven" [Gal 2:20]. Want "wie in de Zoon van God gelooft", met waarlijk levend geloof, "heeft het getuigenis in zich" [I Joh 5:10]. "Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn" [Rom 8:16]. "En, dat gij zonen zijt - God heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden in onze harten, die roept: Abba, Vader" [Gal 4:6], hen de verzekering gevend dat Hij dat is, samen met een kinderlijk vertrouwen in Hem. Maar laten we opmerken dat, naar de aard van de zaak, de verzekering voorafgaat aan het vertrouwen. Want een mens kan niet een kinderlijk vertrouwen in God hebben voor hij weet dat hij een kind van God is. Daarom, vrijmoedigheid, vertrouwen, toevertrouwen, aanhankelijkheid, of hoe het ook nog meer genoemd wordt is niet de eerste, zoals sommigen hebben verondersteld, maar de tweede tak of daad van het geloof.

4. Het is door dit geloof dat we zijn behouden, gerechtvaardigd en geheiligd, het woord in de diepste betekenis genomen. Maar hoe worden we gerechtvaardigd en geheiligd door geloof? Dat is ons derde punt van onderzoek. En aangezien dit het hoofdpunt is, en van geen gewone importantie, is het niet ongepast om er een andere en bijzondere aandacht aan te geven.

III. 1. En, allereerst, hoe worden we gerechtvaardigd door geloof? In welke zin moeten we dat verstaan? Ik antwoord: geloof is de voorwaarde, en de enige voorwaarde, voor rechtvaardiging. Het is *de voorwaarde*. Niemand wordt gerechtvaardigd dan hij die gelooft; zonder geloof wordt geen mens gerechtvaardigd. En het is de *enige voorwaarde*: alleen dit is genoeg om gerechtvaardigd te worden. Iedereen die gelooft is gerechtvaardigd, wat hij dan ook verder wel of niet heeft. Met andere woorden, niemand wordt gerechtvaardigd totdat hij gelooft; elk mens, zodra hij gelooft, is gerechtvaardigd.

2. "Maar beveelt God ons niet eveneens ons te bekeren - ja, en `vruchten voort te brengen die aan de bekering beantwoorden' [Luc 3:8] - `op te houden', bijvoorbeeld met `kwaad te doen', en `leren goed te doen'? En is niet zowel het ene als het andere allernoodzakelijkst, in die zin dat als we willens en wetens een van beide veronachtzamen, we redelijkerwijs niet kunnen verwachten gerechtvaardigd te worden?"

God beveelt ons ongetwijfeld zowel ons te bekeren als vruchten voort te brengen die aan de bekering beantwoorden, en als we dat willens en wetens veronachtzamen, kunnen we redelijkerwijs niet verwachten gerechtvaardigd te worden. Daarom zijn, in bepaalde zin, zowel bekering als de vruchten die aan de bekering beantwoorden noodzakelijk voor rechtvaardiging. Maar ze zijn niet noodzakelijk in *dezelfde zin* als geloof, en evenmin in *dezelfde mate*. Niet in *dezelfde mate*, want vruchten zijn enkel noodzakelijk, *afhankelijk* van het feit of er tijd of gelegenheid voor is. Men kan overigens zonder hen gerechtvaardigd worden, zoals de *rover* [Matt 27:38] aan het kruis (als we hem zo mogen noemen, want een recente schrijver heeft ontdekt dat hij geen rover was, maar een zeer oprecht en gerespecteerd persoon!¹⁷) Maar hij kan niet gerechtvaardigd worden zonder geloof. Dat is onmogelijk. Evenzo, laat een mens even zoveel berouw¹⁸ hebben, of even zoveel vruchten die aan de bekering beantwoorden, toch baat dit alles hem niets. Hij wordt niet gerechtvaardigd totdat hij gelooft. Maar het moment waarop hij gelooft, met of zonder deze vruchten, ja, met meer of minder berouw, is hij gerechtvaardigd. Niet in *dezelfde zin*, want bekering en de vruchten ervan zijn enkel *indirect* noodzakelijk - noodzakelijk om te geloven - daar waar geloof *onmiddellijk* en *direct* noodzakelijk is voor rechtvaardiging. Zo blijft dan geloof de enige voorwaarde voor rechtvaardiging die *onmiddellijk* noodzakelijk is.

3. "Maar gelooft u dat we geheiligd worden door geloof? We weten dat u gelooft dat we gerechtvaardigd worden door geloof, maar gelooft u niet en leert u niet dienovereenkomstig dat we geheiligd worden door onze werken?"

En zo wordt dit al vijftiengintig jaar onomwonden en heftig gesteld. Maar ik heb

---

¹⁷Wesley verwijst naar de interpretatie die zegt dat deze man louter door de Romeinen een rover genoemd werd.

¹⁸Zowel "berouw" als "bekering" zijn vertalingen van "repentance".

voortdurend juist het tegenovergestelde verklaard, en dat op alle mogelijke manieren. Ik heb voortdurend betuigd, privé en in het openbaar, dat we zowel geheiligd als gerechtvaardigd worden door geloof. En, inderdaad, de ene van deze grote waarheden illustreert buitengewoon de andere. Precies zoals we gerechtvaardigd worden door geloof, zo worden we geheiligd door geloof. Geloof is de voorwaarde, en de enige voorwaarde voor heiliging, precies zo als bij rechtvaardiging. Het is de voorwaarde: niemand wordt geheiligd dan hij die gelooft, zonder geloof wordt geen mens geheiligd. En het is de *enige voorwaarde*: alleen dit is genoeg om geheiligd te worden. Iedereen die gelooft wordt geheiligd, wat hij ook verder heeft of niet heeft. Met andere woorden, geen mens wordt geheiligd totdat hij gelooft. Ieder mens is geheiligd zodra hij gelooft.

4. "Maar is er geen berouw zowel voorafgaande aan als volgend op de rechtvaardiging? En is het niet de plicht van allen die gerechtvaardigd zijn 'volijverig in goede werken' te zijn? Ja, en zijn deze dingen niet zodanig noodzakelijk dat indien een mens ze willens en wetens veronachtzaamt, hij redelijkerwijs niet mag verwachten ooit in de volle zin geheiligd te worden, dat wil zeggen, vervolmaakt in liefde? Nee, kan hij zo zelfs maar groeien in genade, in de liefdevolle kennis van onze Here Jezus Christus? Ja, kan hij de genade die God hem reeds gegeven heeft behouden? Kan hij voortgaan in het geloof dat hij ontvangen heeft, of in Gods goedgunstigheid? Erkent u dit zelf niet en beweert u dit niet voortdurend? Maar als dat zo is, hoe kan dan gezegd worden dat geloof de enige voorwaarde is voor heiliging?"

5. Ik erken dit allemaal en handhaaf het voortdurend als zijnde Gods waarheid. Ik erken dat er zowel een berouw is dat voorafgaat aan, als een berouw dat volgt op de rechtvaardiging. Het is de plicht van allen die gerechtvaardigd zijn volijverig in goede werken te zijn. En die zijn zo noodzakelijk dat als een mens ze willens en wetens veronachtzaamt, hij niet redelijkerwijs kan verwachten ooit geheiligd te worden. Hij kan niet groeien in genade, naar het beeld van God, de gezindheid welke was in Christus Jezus. Nee, hij kan de genade die hij heeft niet behouden; hij kan niet voortgaan in geloof of in de goedgunstigheid van God.

Welke conclusie moeten we hieruit trekken? Wel, dat zowel berouw, juist verstaan, en het praktiseren van alle goed werk - werken van vroomheid, zowel als werken van genade (terecht nu zo genoemd, omdat ze voortkomen uit geloof) - in bepaalde zin noodzakelijk zijn voor heiliging.

6. Ik zeg "berouw, juist verstaan", want dit moet niet verward worden met het eerdere berouw. Het berouw, volgend op de rechtvaardiging, is volkomen verschillend van dat wat eraan voorafgaat. Dit impliceert geen schuld, geen gevoel van veroordeling, geen bewustzijn van de toorn Gods. Het veronderstelt geen enkele twijfel over Gods goedgunstigheid, of enige "vrees die verband houdt met straf" [I Joh 4:18]. Het is eigenlijk een overtuiging, bewerkt door de Heilige Geest, van de *zonde* die nog steeds in ons hart *overblijft*, van het *vleselijk denken*, dat "nog steeds *overblijft*" (zoals onze kerk dat zegt¹⁹), "zelfs in hen die zijn wedergeboren"; hoewel, niet langer *heersend*. Ze voert over hen geen heerschappij meer. Het is een overtuiging van ons geneigd zijn tot het kwade, van een hart gericht op afvallen, van de nog steeds voortdurende neiging van het vlees om in te gaan tegen de Geest. Soms, tenzij we voortdurend bidden en waken, leidt het tot trots, soms tot woede, soms tot het liefhebben van de wereld, het liefhebben van gemak, het liefhebben van eer, of het meer liefhebben van genoegens dan van God. Het is een overtuiging van de geneigdheid van onze harten tot eigenzinnigheid, tot atheïsme of afgoderij, en bovenal, tot ongelooft, waardoor we op duizend en één manieren en onder duizend en één voorwendselen in meer of mindere mate "afvallen van de levende God" [Hebr 3:12].

7. Bij deze overtuiging van de zonde die in onze harten is *overgebleven*, wordt de overtuiging gevoegd van de zonde die in onze levens is overgebleven; die nog steeds *kleeft* aan al onze woorden en daden. In de beste van deze ontwaren we nu een mengsel van kwaad, ofwel in de geest of de kern ervan, of in de manier waarop; iets dat het

---

¹⁹"Onze kerk" is de Anglicaanse Kerk, het citaat is uit haar geloofsartikelen, nr IX, 'Over de erfzonde'.

rechtvaardig oordeel van God niet kan doorstaan, als Hij "de ongerechtigheden in gedachten" zou houden [Ps 130:3]. Waar we het het minst verwachten, vinden we een smet van trots of eigenzinnigheid, van ongeloof of afgoderij, zodat we ons nu meer schamen voor onze beste werkzaamheden dan vroeger voor onze ergste zonden. En dus kunnen wij niet anders dan voelen dat deze daden zo ver zijn van enige verdienstelijkheid, ja, zo ver van het in staat zijn voor het aangezicht van de goddelijke gerechtigheid te staan, dat we ook voor hen schuldig zouden moeten staan voor God, ware het niet dat het bloed van het verbond vergoten is.

8. De ervaring leert dat - samen met deze overtuiging van de zonde die in ons hart *overblijft*, en *kleeft* aan al onze woorden en daden, als gevolg waarvan we ons schuld op de hals zouden halen, ware het niet dat wij voortdurend besprenkeld worden met het verzoenende bloed - nog één ding meer wordt geïmpliceerd in dit berouw: namelijk, een overtuiging van onze hulpeloosheid, ons volslagen onvermogen om slechts één gedachte goed te denken of één goed verlangen te vormen en, veel meer, één woord goed te spreken, of één daad goed te verrichten, dan door deze vrije, almachtige genade, ons eerst verhoedend en daarna ons begeleidend op elk moment.

9. "Maar wat voor goede werken zijn het dan waarvan u erkent dat het praktiseren ervan noodzakelijk is voor heiliging?" Allereerst alle werken van vroomheid zoals bidden in de gemeente, in het gezin en in onze binnenkamer, het ontvangen van het Avondmaal, het doorzoeken van de Schriften, door het luisteren, lezen, mediteren en het vasten, dat wil zeggen, het ons onthouden van zaken in zoverre onze lichamelijke gezondheid dat toestaat.

10. Ten tweede, al die genadewerken, of die nu te maken hebben met de lichamen of met de zielen van mensen, zoals het voeden van de hongerigen, het kleden van de naakten, het ontvangen van de vreemdeling, het bezoeken van hen die in de gevangenis zijn, of ziek, of op diverse manieren worden gekweld, zoals het pogen de onwetenden te leren, de domme zondaar wakker te schudden, de lauwen aan te sporen, de wankelmoedigen te versterken, de zwakken te troosten, hen die verzocht worden bij te staan, of op enige wijze bijdragen aan het van de dood redden van zielen. Dit is het berouw en dit zijn de "vruchten die beantwoorden aan de bekering" [Luc 3:8] die noodzakelijk zijn voor volledige heiligmaking. Dit is de wijze, die God bepaald heeft, waarop zijn kinderen moeten wachten op de complete verlossing.

11. Zo blijkt de grote schadelijkheid van die schijnbaar onschuldige mening dat er geen zonde in een gelovige meer is, dat alle zonde met wortel en tak wordt vernietigd op het moment dat een mens wordt gerechtvaardigd. Door totaal dat berouw [dat volgt op de rechtvaardiging] te beletten, blokkeert het de weg tot heiligmaking. Er is geen plaats voor berouw in hem die gelooft dat er geen zonde is in zijn hart of leven. Dus is er geen plaats voor het "volmaakt worden in liefde", waarvoor dat berouw onontbeerlijk is.

12. Zo blijkt evenzo dat er geen gevaar ligt in het *op deze wijze* verwachten van de volledige verlossing. Want stel dat we ons vergisten, stel dat nog nooit zo'n zegen bereikt is of ooit bereikt kan worden, toch verliezen we niets. Nee, de verwachting zelf spoort ons aan al de talenten die God ons gegeven heeft te gebruiken, ja, ze alle ten nutte te maken, zodat, wanneer onze Heer komt, Hij zijn "eigendom met rente" [Matt 25:27] kan ontvangen.

13. Maar laten we terugkeren. Hoewel we erkennen dat zowel dit berouw en de vruchten ervan noodzakelijk zijn voor volledige verlossing, toch zijn ze niet noodzakelijk in *dezelfde zin* als geloof, of in *dezelfde mate*. Niet in *dezelfde mate*, want vruchten zijn enkel *voorwaardelijk* noodzakelijk, als er tijd of gelegenheid voor is. Een mens kan overigens zonder hen geheiligd worden. Maar hij kan niet geheiligd worden zonder geloof. Evenzo, laat een mens hoeveel berouw dan ook hebben, of hoeveel goede werken dan ook, toch baat dit alles hem niets. Hij wordt niet gerechtvaardigd totdat hij gelooft. Maar het moment waarop hij gelooft, met of zonder deze vruchten - ja, met meer of minder berouw - wordt hij geheiligd. Niet in *dezelfde zin*, want dit berouw en deze vruchten zijn enkel *indirect* noodzakelijk - noodzakelijk voor zowel de voortgang van zijn geloof als de toename ervan - daar waar geloof *onmiddellijk* en *direct* noodzakelijk is voor heiliging. Zo blijft dan geloof de

enige voorwaarde voor heiligmaking die *onmiddellijk* noodzakelijk is.

14. "Maar wat is dat geloof waardoor we geheiligd worden, gered van de zonde, en volmaakt in liefde?" Het is allereerst een bewijs en overtuiging van Godswege dat God het heeft beloofd in de Heilige Schrift. Totdat we hiervan volledig overtuigd zijn, kunnen we geen stap verder gaan. En men zou zich voor kunnen stellen dat er geen woord meer nodig is om een redelijk mens hiervan te overtuigen dan deze oude belofte: "En de Here, uw God, zal uw hart en het hart van uw nakroost besnijden, zodat gij de Here, uw God, liefhebt met geheel uw hart en met geheel uw ziel" [Deut 30:6]. Hoe duidelijk verwoordt dit niet het volmaakt in liefde zijn? Hoe duidelijk impliceert dit niet het gered zijn van alle zonde? Want zolang als liefde het gehele hart vult, wat is er dan voor ruimte over voor de zonde?

15. Het is, ten tweede, een bewijs en overtuiging van Godswege dat God in staat is te volbrengen wat hij beloofd heeft. Toegegeven, "het is bij mensen onmogelijk" om "een reine uit een onreine" [Job 14:4] voort te brengen - het reinigen van het hart van alle zonde en het vullen met alle heiligheid - maar toch scheidt dat in dit geval geen problemen, aangezien "bij God alle dingen mogelijk zijn" [Matt 19:26]. En zeker, niemand heeft dat ooit mogelijk geacht voor enige macht, kleiner dan de Almachtige! Maar als God spreekt, zal het gebeuren. "God zeide: Er zij licht; en er was licht!" [Gen 1:3].

16. Het is, ten derde, een bewijs en overtuiging van Godswege dat Hij in staat is het nu te doen, en dat ook wil. En waarom niet? Is niet een moment voor Hem hetzelfde als duizend jaar? Wat ook Zijn wil is, Hij kan niet meer tijd verlangen die te volbrengen. En Hij kan niet wachten op of verlangen naar meer *waardigheid* of *geschiktheid* in hen die het Hem behaagt te eren. We mogen daarom onomwonden zeggen, op ieder tijdstip, "nù is het de dag des heils!" [2 Cor 6:2] "Heden, indien gij zijn stem hoort, verhardt uw harten niet" [Hebr 3:7-8], "Komt, want nu is het gereed" [Luc 14:17], "komt tot de bruiloft!" [Matt 22:4]

17. Aan dit vertrouwen, dat God zowel in staat als gewillig is ons nu te heiligen, moet nog één ding toegevoegd worden - een bewijs en overtuiging van Godswege dat Hij het doet. In dat uur wordt het gedaan. God zegt tot de binnenste ziel: "U geschiede naar uw geloof!" [Matt 9:29] Dan is de ziel zuiver van iedere smet van zonde; "gereinigd van alle ongerechtigheid" [1 Joh 1:9]. De gelovige ervaart dan de diepe betekenis van deze ernstige woorden: "Indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, hebben wij gemeenschap met elkander; en het bloed van Jezus, zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde" [1 Joh 1:7].

18. "Maar doet God dit grote werk in de ziel geleidelijk of ogenblikkelijk?" Misschien wordt het geleidelijk bewerkt in sommigen, ik bedoel in deze zin, dat ze niet verwijzen naar een bepaald moment waarop de zonde eindigt te bestaan. Maar het is oneindig wenselijk, zo het de wil van God is, dat het ogenblikkelijk gedaan zou worden, dat de Heer de zonde "door de adem van zijn mond" [Job 15:30] zou vernietigen, in een moment, in een oogwenk. En zo doet Hij dat ook in het algemeen; een duidelijk feit waarvan bewijs genoeg bestaat om ieder onbevooroordeeld persoon te bevredigen. *Gij*, kijk er dus ieder moment naar uit! Kijk er naar uit op de manier zoals hierboven beschreven, in al die *goede werken*, waartoe gij "in Christus Jezus geschapen" zijt [Ef 2:8]. Dan is er geen gevaar: u kunt niet slechter af zijn, zoal niet beter, vanwege deze verwachting. Want stel dat u teleurgesteld wordt in uw hoop, toch verliest u niets. Maar uw hoop zal niet teleurgesteld worden. Het zal komen, en zal niet dralen. Kijk er dus iedere dag, ieder uur, ieder moment naar uit! Waarom niet dit uur, dit moment? Zeker mag u er *nu* naar uitkijken, als u gelooft dat het door geloof is. En hierdoor moogt u zeker weten of u het zoekt door geloof of door werken. Indien door werken, dan wilt u dat er *eerst* iets gedaan wordt, *voor* u wordt geheiligd. U denkt: "Ik moet eerst zus of zo *zijn* of *doen*". Dan zoekt u het door werken tot op deze dag. Indien u het door geloof zoekt, moogt u het *verwachten zoals u bent*, en indien "zoals u bent", verwacht het dan *nu*. Het is van belang op te merken dat er een onscheidbare verbinding is tussen deze drie punten - verwacht het *door geloof*; verwacht het *zoals u bent*; en verwacht het *nu*! Eén van hen ontkennen, is ze alle ontkennen. Eén van hen erkennen, is ze alle erkennen. Geloof *u* dat we door geloof geheiligd worden? Wees dan getrouw aan uw overtuiging en kijk uit naar deze zegen precies zoals u bent, niet beter en niet slechter; als een arme zondaar die nog steeds niets te betalen, niets aan te voeren heeft dan "Christus *stierf*". En

als u er naar uitkijkt zoals u bent, verwacht het dan *nu*. Wacht nergens op! Waarom zoudt u? Christus is klaar, en Hij is alles wat u wilt. Hij wacht op u! Hij staat aan de deur! Laat uw binnenste ziel uitroepen:

Kom binnen, kom binnen, gij hemelse Gast!
En dat ge nimmermeer verdwijn';
Maar houdt maaltijd met mij en laat het feest
Eeuwigdurende liefde zijn²⁰.

---

²⁰ Charles Wesley: *Hymns on God's Everlasting Love* (Gezangen over Gods eeuwigdurende liefde).

- De tekstverwijzingen tussen rechte haken zijn van de vertaler. De bijbelteksten volgens de NBG - vertaling uit 1951.